

הליכוד אבוד. מה יבוא במקומו?

תחשיבת תענוב

פניה הם כפני המישלחת שנפעה לווינגטון: מנחם בגין, יצחק שמיר ויוסף בורג. אם נופיף לכך את אריק שרון, יצטייר פרצופה האמיתי — ממשלת הימין הקפיצוני, הקנאי, העקר, הסריהתוחלת. אם תחזיק ממשלה זו מעמד עד לבחירות בארצות-הברית, הרי זה רע. אם תחזיק מעמד גם לאחר מכן, ייווצר מצב שהיה אסון.

ממשלה זו צריכה ליפוג, ויפה שעתיים קודם.

רור בי ממשלה זו תיפול במקדם או במאוחר, וברור שיבעתים שהיא לא תתקיים אחרי הבחירות הבאות. לכן השאלה החשובה ביותר היא דווקא השלישית:

מה יבוא אחריה?

יש כמה אפשרויות, ורובן עגומות. במיקרה הרע, תקום מחדש הי ממשלה אשר נפדה במאי 1977 לשימחת הציבור כדון.

ממשלה כושלת של המערך, ללא דרך לאומית וחברתית, בשותפות עם המסד"ל. ממשלה של ריפיון ושחיתות, כפייה דתית ונסיגה חברתית. ממשלה של קיסאון בענייני חוץ ("לעולם לא נסיגה לגבולות 67! לעולם לא מדינה פלסטינית! לעולם לא הידברות עם אש"ף") בתוספת מליצות ריקות ("פשרה טריטוריאלית") שכבר הופרכו לחלוטין. ממשלה אחות פחדים מפני גוש-אמונים, שיתחבר או מחדש עם המוני הקנאים של הרוח. החלפתו של שימעון פרס ביצחק רבין אינה משנה כהוא זה. תמונה זו לא תשתנה גם אם יתווסף לקואליציה מרכיב ליברליימני, נוסח שימיחה ארליך.

משום-כך יש עניין בדבריו של עזר וייצמן, כאשר דיבר באותו שידור על "שידור מערכות". (אני מקווה שלא התכוון למערכת-שיר דדים, אף שביטא את המילה בשי"ן ימי-גית).

שידור-מערכות טכני-מכני — העברת מיפלה מגוש א' לגוש ב' — אינו מעניין. אך יש עניין בשידור-מערכות אמיתי.

כלומר: היערכות מחדש של הכוחות והבוחרים בארץ, על פי מצעים של ממש: מחנה יוני מתון מכאן, מחנה ניצי קנאי מכאן. מחנה שמרני-ליברלי של מרכז ימין מכאן, מחנה ליברלי-סוציאלי של מרי-כוישמאל מכאן.

זה מכבר זקוקה המדינה לשיבירה כזאת של הכלים הישנים, ולעיצובם של כלים חדשים, אשר יאפשרו ויכוחו-של-ממש ומאבק דמוקרטי של ממש על דרכה של המדינה. אם יכולים מהלכיו של עזר וייצמן להביא לראשיתו של תהליך כזה, הרי תהיה בהם ברכה.

בהעדר תהליך כזה, יש לדאוג לכך שכוחות השינוי, השלום והי צרף החברתי יתגבשו ויתחזקו, במידה שתעניק להם כוח-השפעה על הממשלה הבאה.

הגרוע ביותר הוא אותו הלונג-ירוח, ידוע לנו מלפני שלוש שנים. או שטפה את הארץ רוח כימעט-היסיטרית, שאמרה: "מוכרחים להפיל את ממשלת-המערך! לא חשוב מה יבוא במיקומה! אפילו טוב יותר! אפילו ד"ש, למרות לה חשובה אף לאחת מן השאלות העומדות לפני המדינה! הי עיקר הוא להחליף את השילטון!"

וכן, השילטון הוחלף, והסתבר כי "אפילו הליכוד" אינו יותר טוב, דהויפך. קרה אסון.

עכשיו שוב מתחיל גל היסטרי מעין זה: "מוכרחים להפיל את ממשלת-הליכוד! לא חשוב מה יבוא במקומה! אפילו המערך הוא טוב יותר! העיקר הוא להחליף את השילטון!"

אכן, חשוב מאד להחליף את השילטון, בהחלט. על כך אין ויכוח. אך בכך לא די. הליכוד אבוד. עכשיו הכל תלוי בטיב השינוי!

הליברלית. ולכך נועדה הפצצה של וייצמן. מצב המיפלה הליברלית הוא כבי רע. היא מעוררת והרוסה מבפנים. אין בה אף אישיות אחת המסוגלת לעורר בציבור יותר מאשר פיהוק או חיוך. אם יתשאר בליכוד, תלך עימו לאבדון. אם תתייצב בבחירות לבדה, היא עלולה לרדת לדרגת מיפלה-רוטא.

מבחינת התכנים, היא איבדה את עולמה מוזן, בענייני-חוץ בגדה במסורת המתירנה, שצינה את הציונים-הכלליים. בעניי

אלא שיש קלף אחד בידו של תמיר: היכולת להפיל את הממשלה הנוכחית. הנה מיכרו מטעם תמיר: מי מוכן למכור מקום-בטוח ברישמי-מועמדים לכנסת ומקום טוב כי ממשלה הבאה, תמורת הפלת הי ממשלה מייד?

איש אינו מתלהב לעיסקה כזאת. כי איש אינו שש לקראת האפשרות שיצטרך לשבת ליד שמואל תמיר, אבל ההצעה קיימת, ומישהו — שימעון פרס, עזר וייצמן או

הממשלה הזאת הפכה ממשלת-מעבר. לא להלכה, אבל למעשה. כל הסקרים מוכיחים כי אין היא מייצגת עוד אלא מיעוט בציבור. שרי-הביטחון, שר הוא תמיד מס' 2 בממשלת-ישראל, הביע לה אי-אמון פומבי, בכמה מיפלות הקואליציה קיימת תכונה גלויה להפלתה. העולם כולו מתייחס אליה כאילו ממשלה נועזת, שאין לה סיכוי לניחז את המדינה אחרי הבחירות. ממשלת-מעבר כפופה למיגבלות מסויימות, חוקיות ומסורתיות.

מיגבלה חוקית: אין להתפטר ממנה. כל חברה חייבים להמשיך בתפקידיהם, עד להחלפתה כולה.

מיגבלה מסרית: אל לה לקבל החלטות בעניינים גורליים, העלולים להעמיד את הממשלה הבאה לפני עובדות מוגמרות, הנוגדות את כוונותיה.

המיגבלה הראשונה צריכה למי נוע בעד עזר וייצמן מדהתפטר מי תפקידו כשר-הביטחון.

המיגבלה השניה צריכה למנוע בעד הממשלה מזהקים התנחלות יות חדשות, ובעיקר מלאכס את הכתים בחברון ביהודים.

הפצצה הגדולה של עזר וייצמן, בתוכנית מוקד בטלויזיה, היא רק אחד הסימנים לכך שימיה של ממשלה זו עלולים להיות ספורים.

ראשית — האם אכן תיפול ממשלה זו לפני זמנה?

שנית — האם זה טוב לעם-ישראל? שלישיית — מה יקום במקומה?

הממשלה הישראלית יכולה ליפול רק באחד משני מיקרים: או שראש הממשלה רוצה בכך או שאחת מיפלות הקואליציה מחליטה לנטשה.

דויד בן-גוריון הפיל את ממשלתו ב-1961, נשיא פרשת-לבון. יצחק רבין הפיל את ממשלתו ב-1977, ביגלל שיקולים שה-מורים עדיין עימו.

אין כל סימן לכך שמנחם בגין רוצה להפיל את ממשלתו. דהויפך. כל הסימנים מעידים שמנוי וגמור עימו להחזיק מעמד עד הסוף המר. נותרה האפשרות השניה: שאחת ממפי לגות הקואליציה תפרוש ממנה. ובכך תשי לול ממנה את הרוב בכנסת.

לכך יש שלוש מועמדות: הי מיפלה הדמוקרטית, המיפלה הי דתית-לאומית והמיפלה הליברלית.

כל אחת מהן יכולה להפיל את הממשלה. מי מהן מעוניינת בכך?

המיפלה הדמוקרטית היא בדיחה המהלכת על 12 — רגליהם של ששת נאמניה האחרונים, שרידי-השרידים של ד"ש זצ"ל — וזכרונה לא לברכה.

למיפלה זו אין שמץ של סיכוי לגבור על אחווה-החסימה בבחירות הקרובות. לכי אורה, אין לה, על כן, שום עניין להביא לפירוק הכנסת הנוכחית, המעניקה לה שיש מושבים נוחים במליאה, שלושה מושבים ליד שולחן-הממשלה, שני תיקים של שרים ותפקיד של סגן-ראש-ממשלה. אבל במיפלה זו יש לפחות איש אחד הרואה את הנזק: שמואל מו' תמיר (בצנזוסון).

הבדיחה הישראלית מספרת על זוג פרי עושים, היוצאים מקולנוע. אומרת הפרער שית לפרעוש? גלך הביתה ברגל או שניקע כלב?

תמיר נמצא במצב דומה. הוא דואג עתה למקומו בכנסת הבאה ובממשלה הי באה. איך עושים זאת כאשר למיפלתו אין סיכוי להכניס אף חבר אחד לכנסת? איך משחקים פוקר כשאין קדי פים?

עזר וייצמן ושימעון פרס: למה נועדה הפצצה?

ייגיינים בגדה בציבור בוחריה — הבורי גנות הזעירה, האכירם, התנוונים. וזנה בא וייצמן, ומציג לעיניה פיתוי גדול.

מיפלה-מרכז חדשה, בהנהגתו הכאריירי מית של עזר האגדת, שבה יהוו הליברלים את עמודי-השדרה — לוו יהיה סיכוי ממשי. היא תוכל לחזור לתדמית השפויה, להשיב תשובות של ממש בענייני חוץ ופנים. היא תוכל למשוך אליה את המוני המאוכזבים של הליכוד ושל ד"ש. שנשארו בלא כתובה, ושאינם ששים חזרה אל מיפ-לגת-העבודה הבלתי-מתקנת. היא תהווה שותפה כימעט-אוטומטית לקואליציה עם המערך בממשלה הבאה, תוך חידוש הברית ההיסטורית של מפא"י והציונים-הכלליים, ששלטה בשנות ה-50. היא עשירייה — הוי חלום מתוק! — להשאיר את המפד"ל בחוץ.

אם אכן יתפתחו הדברים ככך וזו זה, עשויה המיפלה הליברלית, לפוצץ את הקואליציה הקיימת, את הליכוד ואת ממשלתו.

האם נפילת הממשלה הנוכחית טובה לעם-ישראל? על שאלה זו ניתן להשיב באופן פסקני: הן.

מבחינה פנימית, ממשלה זו היא אסון. כשטח החברתי, היא מכינה שואה. מבחינה לאומית-מסורתית, האגדרטה שלה היא פסל היורד האלמוני.

בזירה המכרעת של קיומנו, השלום, ממשלה זו אינה מסוגלת עוד לעשות דבר חיובי. במיקרה הטוב ביותר תביא לקיפאון, במיקרה הרע ביותר תביא להתמורטות השלום שכבר הושג.

שימחה ארליך — יכול להחליט, ברגע של חולשה, לקבל אותה.

המפד"ל היא מיפלה רצינית יותר בה"א הידועה — מיקצוענית, צינית, תור-עלתית. היא תמכור את הסכתא שלה, אם המחיר הוא נכון.

אין למפד"ל שום חשק לשקוע בביצה יחד עם הליכוד. היא מוכנה בכל רגע לפקוץ מן העגלה. אבל יש לה בעייה: היא חוששת שמה המערך לא יהיה זקוק לה להקמת הממשלה הבאה, שמה יזכה המערך, חלילה, ב-61 מנדאטים? שמה יצליח בגין במשמה שבה נכשף דויד בן-גוריון הגדול כל ימיו: דהבטיחה למפא"י רוב יציב? על-כן הציעו ראשי-המפד"ל לשימעון פרס הצעה, שלא קל לסרב לה: להפיל את הממשלה תמורת כריתת ההסכם הקר-אליציוני הבא, עוד לפני הבחירות. המפד"ל רוצה שהמערך יבטיח לה את כל מישרותיה הנוכחיות, כדי קשר לתוצאות הבחירות.

יתכן מאוד ששימעון פרס עצמו היה מסכים לכך בלי היסוס. אך מפ"ם מתנגדת וגם במיפלה-העבודה יש לכך התנגדות רבה. יתר על כן, עיסקה צינית כזאת עלולה לפגוע קשה בסיכויי המערך בקלפי. אך הרעיון עדיין קיים. בניגוד לאופיו, עשוי שימעון פרס לעשות פעם משהו שאינו שיגרת, המהיב כוח-החלטה. מה גם שבחירות אלתר יחסכו לו מאבק גדול נוסף על הכבורה במיפלתו.

אך המועמדת הסבירה ביותר להפיל את הממשלה היא, כמובן, המיפלה